

Mamma, pappa, barn

En studie om flickor och pojkars lek i dockvrån på fritidshemmet.

Mom, dad, child

A study about girls and boys play in the afterschool centers

Lisa Andersson

Fakultet: Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap

Ämne/ Utbildningsprogram: Lärare i fritidshem: Utliv, Hälsa och Identitet

---

Nivå/ Högskolepoäng: Examensarbete 15 hp

Handledare: Linda Harkman

Examinator: Anders Broman

Datum: 2013-01-17

Löpnummer

Abstract

The purpose of this study is to exam how girls and boys play in a playroom with dolls (a room in the afterschool centers where they can play with dolls and kitchen supplies). The study has been done with observation in the playroom and interviews with staff in the after school centers. The questions are: How do girls and boys play in the playroom with dolls? Is there any difference/similarity in their play? If there is any difference/similarity, what are them? To answer my questions has I done five observations and three interviews. I have also used literature to confirm the observations and interviews. The study shows that ´s both difference and similarity in girls and boys play in the playroom with dolls. The difference is that girls often play role play and boys often play construction play. The similarity is that both girls and boys have an obvious leader and a child that is not part of the group. They also explained the play to each other so that they could do that in the game. The staff had good oversight on how girls and boys played in the playroom with compared with the results of the observations.

Keywords: Play, After school centers and gender.

Sammandrag

Syftet med studien är att undersöka hur flickor och pojkar leker i dockvrån på fritidshemmen. Studien har genomförts med observationer i dockvrån och intervjuer med personal på fritidshem. Frågeställningarna är: Hur leker flickor och pojkar i dockvrån? Finns det någon skillnad/likhet i deras lek? Om det är någon skillnad/likhet, vilka är då dem? För att svara på frågeställningarna genomfördes fem observationer och tre intervjuer. Litteratur har använts för att stärka observationerna och intervjuerna. Studien visar att det finns både skillnader och likheter i flickor och pojkars lek i dockvrån. Skillnader är att flickor leker oftast rollekar och pojkarna leker oftast konstruktionslekar. Likheter är att både flickor och pojkar har en tydlig ledare och någon som är lite utanför. De förklarar även leken för varandra utanför leken för att sedan genomföra det de sagt. Personalen hade en bra övergripande syn på hur flickor och pojkar leker i dockvrån som överensstämde med observationerna som genomfördes.

Nyckelord: lek, fritidshem och genus.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Begreppsförklaring	5
1.3.1 Genus	5
1.3.2 Dockvrå	5
1.3.3 Rollek och regellek	6
1.3.4 Fritidshem	6
2. Metod	7
2.1 Val av metod	7
2.2 Urval	7
2.3 Intervjuer	8
2.4 Observationer	8
2.5 Avgränsningar	9
2.6 Källkritik	9
2.7 Anonymitet	10
2.8 Studiens tillförlitlighet	10
2.9 Sammanställning av insamlad data	10
3. Teoretiska utgångspunkter	11
3.1 Genus och kön	11
3.2 Leken	12
3.3 Skillnader i flickor och pojkars lek	14
4. Resultat	16
4.1 Observationerna	16
4.2 Intervjuerna	20
4.3 Sammanfattning av resultat	21
5. Analys och slutsatser	22
5.1 Förslag på fortsatt forskning och egna reflektioner	25
Referenser	

1. Inledning

Nedan kommer jag att förklara varför jag är intresserad av mitt val av och vad som inryms i ämnet. Jag kommer även presentera mitt syfte och mina frågeställningar. Jag kommer även att förklara några centrala begrepp i studien.

1.1 Bakgrund

Så länge som jag kan minnas har jag haft ett intresse för skillnaden mellan flickor och pojkar eller den skillnad som jag tror att det kan finnas mellan dem förutom det uppenbara att de har olika kön. Under lärarutbildningen har detta intresse ökat och jag vill med denna studie undersöka om det verkligen finns några olikheter eller om jag bara väldigt gärna vill att det ska finnas några. Den del av fritidshemmet som jag anser speglar ett hem mest är i dockvrån, där barnen kan leka olika rollekar och öva sig på att i framtiden bli vuxna. Jag har en tanke att en dockvrå oftast tilltalar flickor mer än pojkar eftersom dockvrån är inredd som ett hem och kan anses av pojkarna att det inte är tufft nog att leka där. Men under min senaste verksamhetsförlagda utbildning (VFU) såg jag att både flickor och pojkar lekte i skolans dockvrå och denna var så populär att de fick ställa sig på kö eftersom rummet inte är så stort och därför får inte alla plats. Vid de tillfällen som jag var inne i dockvrån tyckte jag att leken var annorlunda beroende på om det var flickor eller pojkar som leker där. Om det är så eller inte vet jag inte och därför vill jag undersöka detta närmare i denna studie. Jag har även noterat att vissa skolor döper om dockvrån till hemvrån eller liknande för att öka intresset för vrån både för pojkar och för flickor.

För mig behöver inte genusarbetet i skolan betyda att inga flickor får leka med dockor eller klä ut sig till prinsessor men de ska erbjudas att bygga med lego och spela fotboll. Samma sak gäller för pojkar, de ska inte bli fråntagna sina intressen men pedagoger ska erbjuda andra aktiviteter också. Arbetet handlar mer om sättet som vi bemöter eleverna i skolan med. Att inte säga till flickorna, vilken söt tröja du har på dig eller säga till pojkarna vad tuff du ser ut. Är det så viktigt hur de ser ut, kan vi istället ge mer feedback på vad de gör och fråga dem om de är nöjda. Olofsson (2007) skriver även om detta som att vi ska inte ta ifrån flickor och pojkar deras intressen bara för att vi arbetar med genus utan vi ska erbjuda andra aktiviteter också.

Hur kommer det sig egentligen att flickor leker med dockor och pojkar med bilar? Blir barnen ifrån att de är små indoktrinerade med dessa ideal eller tycker de verkligen om olika saker

beroende på vilket kön de har? Dessa frågor kan jag inte få svar på i min studie men en liten del, om det verkligen skiljer sig i leken mellan pojkar och flickors lek ska jag fokusera på. Därför har jag valt att begränsa mitt arbete till dockvrån som oftast är ett slutet rum där eleverna kan leka ganska ostört både från vuxna och från andra barn.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka om det är någon skillnad mellan flickor och pojkars lek i dockvrån på fritidshem.

Mina frågeställningar är:

- Hur leker flickor och pojkar i dockvrån?
- Finns det någon skillnad/likhet i deras lek?
- Om det är någon skillnad/likhet, vilka är då dem?

1.3 Begreppsförklaring

Nedan kommer jag att förklara några av de centrala begreppen i arbetet genus, dockvrå, rollek, regellek och konstruktionslek och fritidshem. Detta för att förklara några av de centrala delarna i arbetet och för att göra studien lättare att förstå.

1.3.1 Genus

För att kunna förklara genus måste man skilja på kön och genus. Kön är det biologiska könet medan genus är det sociala könet. Enligt Nationalencyklopedin (ne.se) är genus det sociala könet som skapats av samhället. Termen genus började användas inom forskning på 1980-talet. Termen används för att beskriva den sociala processen som förklarar olika könsroller såsom manligt och kvinnligt. Enligt Olofsson (2007) är genus en föreställning om mäns och kvinnors skilda beteenden, det är en social konstruktion och kan inte jämföras med det biologiska könet. Dock har det på senare tid kön och genus oftare jämnställts där det biologiska könet betecknar det sociala könet.

1.3.2 Dockvrå

Enligt Wikipedia (wikipedia.org) är en dockvrå ett rum på en förskola som är barnanpassad som ett hem i miniatyr. Det brukar även finnas möjlighet att klä ut sig, finns oftast tillgång till små möbler, leksaksspis och andra anpassade leksaker. Vanliga lekar är mamma, pappa, barn.

1.3.3 Rollek, regellek och konstruktionslek

Enligt Nationalencyklopedin (ne.se) skiljer man på rollek, regellek och konstruktionslek. Ofta är alla dessa former av lek en del av samma lek. I rolleken följer barnen de regler som finns i sammanhanget leker man mamma ska man vara som en mamma. Vid lek vet deltagarna att det inte är på riktigt utan genom signaler meddelar de varandra att detta bara är på låtsas. I regelleken finns det ofta inslag av roller som till exempel tjuv och polis. Regelleken styrs av bestämda regler som bestäms av barnen innan leken börjar. I konstruktionslek bygger och skapar barnen en fantasivärld.

1.3.4 Fritidshem

I skolagen kapitel 14§2 står detta om fritidshemmet.

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Skolverket (2007) förklarar fritidshemmet som en pedagogisk gruppverksamhet för skolelever från sex år upp till tolv år. Verksamheten kan vara en fristående verksamhet men är oftast inkluderad i den obligatoriska skolverksamheten. Verksamheten är en del av skolbarnsomsorg.

2. Metod

Denna studie bygger på observationer, intervjuer med verksamma pedagoger och av relevant litteratur. I studien har jag intervjuat tre pedagoger för att ta reda på hur de upplever leken i dockvrån och om det är någon skillnad på flickor och pojkars lek. Jag har även genomfört observationer i tre olika dockvrår där jag observerat fem olika gruppers lek. Litteraturen jag använt ska stödja mina egna observationer och intervjuer för att undersöka om det finns någon skillnad i flickor och pojkars lek i dockvrån.

2.1 Val av metod

De metoder jag valt i studien anser jag ger den tydligaste bilden av hur flickor och pojkar leker i dockvrån. Vid observationerna får jag undersöka vad som sker i en dockvrå och hur barnen leker. Sedan kan jag få en djupare kunskap vad pedagogerna anser om leken i dockvrån. Pedagogerna befinner sig varje dag i verksamheten och kan därför ge mig relevant information om hur leken är i dockvrån. De kan även ge en tydlig bild ifall det finns några skillnader och likheter i deras lek.

2.2 Urval

Urvalet av skolor i denna studie där observationer och intervjuer har genomförts är skolor som ligger i en stad och skolor som ligger på landsbygden. Lite större skolor med ett större elevantal och skolor med lite färre elever på skolan. Skolornas fritidshem är även uppbyggda annorlunda från varandra. Några av skolorna har bara en avdelning och några skolor har flera avdelningar. En av skolorna har en avdelning och har därför cirka 45 barn från 6 år till 12 år. Två av skolorna har flera avdelningar, ett av fritidshemmen har F-1 avdelning med cirka 35 barn och den andra skolan är en F-2 avdelning där det går cirka 30 barn. Det är även viktigt att fritidshemmet har en dockvrå där observationerna ska genomföras. Innan observationer och intervjuer genomfördes skickades det ut mejl till rektorer på flera olika skolor om en förfrågan om att få komma dit och genomföra detta. Sedan fick rektorn hänvisa mig till ansvarig personal på fritidshemmen. På detta sätt fick jag kontakt med de tre olika pedagoger som intervjuades. Jag skickade ut mejl till fem olika skolor, fyra av skolorna fick jag komma och genomföra observationer och på tre fick jag genomföra intervjuer. Vid en av observationerna var det inga barn som lekte i dockvrån, jag ville inte att några pedagoger skulle tvinga in några av barnen i dockvrån och leka.

2.3 Intervjuer

Jag genomförde tre intervjuer med tre olika pedagoger som arbetar på tre olika fritidshem i två olika städer. De pedagoger som blir intervjuade har tre olika utbildningar de är lärare, fritidspedagog och förskollärare. Detta är på grund av att en av städerna finns det väldigt få utbildade fritidspedagoger och därför finns det blandade yrkesgrupper på fritidshemmen. De intervjuade visste vilket ämne som jag skulle intervju dem om, men de hade inte fått frågorna innan. Intervjuerna skedde i enskilt rum där vi kunde prata ostört. Innan intervjuerna pratade jag med pedagogerna och de visade mig runt på avdelningen. Detta var för att pedagogerna skulle känna sig trygga med mig och jag med dem. Patel, Davidsson (2011) menar att det är viktigt med förtroende mellan den som intervjuas och den som intervjuar för att de ska känna att det är meningsfullt att svara på frågorna. Vid intervjuerna antecknade jag svaren detta för att jag fokuserar bättre när jag antecknar samtidigt. Anteckningar kan vara hämmande för både intervjuaren och respondenten. Jag valde dock att inte använda mig av bandspelare under intervjuerna detta kan enligt Ejvegård (2009) var hämmande för respondenten att använda bandspelare. Respondenten kan i vissa fall inte våga prata fritt och öppet om samtalet blir inspelat. Efter intervjuerna renskrev jag svaren direkt. Detta för att jag skulle komma ihåg allt som sades under intervjuerna. Ejvegård (2009) skriver att för varje timme som går från intervjun bleknar minnet och det kan vara svårt att komma ihåg vad som sades. Intervjuerna är kvalitativa eftersom studien är byggd runt den intervjuades uppfattning om genus och lek (Patel, Davidsson 2011).

Frågor som ställdes vid intervjuerna var:

- Hur används er dockvrå?
- Leker både flickor och pojkar i dockvrån?
- Har ni haft någon pedagogik tanke bakom inredning i dockvrån?
- Har du upplevt någon skillnad i pojkar och flickors lek i dockvrån?

2.4 Observationerna

Observationerna genomfördes på avdelningarnas dockvrår. Alla dockvrår såg olika ut så innan barnen började leka tittade jag hur dessa såg ut och vart jag kunde sitta så att jag inte störde elevernas lek så mycket. I observationerna var jag en icke deltagande men känd observatör. Med detta menar Patel, Davidsson (2011) att observatören inte är delaktig i momentet men känd av de observerade varför jag sitter där. Från början tänkte jag sitta utanför dockvråerna med öppen dörr så jag inte skulle störa i leken. Men vid första

observationen ville barnen inte ha öppen dörr så vid alla tillfällen efter det satt jag i dockvrån, de sa till mig att det var jobbigt med öppen dörr. Innan observationerna sa jag till pedagogerna att de inte skulle tvinga in några barn in i dockvrån utan barnen skulle få leka där frivilligt. När barnen började leka i dockvrån förklarade jag varför jag satt där och vem jag var. Vid observationerna antecknade jag under lekens gång vad som skedde, jag skrev ner barnens diskussioner om de hade någon. Jag skrev även ner egna tankar och slutsatser efter observationerna, detta för att jag sedan skulle kunna gå tillbaka till mina tankar i efterhand. Observationerna jag genomfört har varit ostrukturerade. Enligt Patel, Davidsson (2011) kan observatören få ut mer information genom att använda sig av ostrukturerade observationer. De ostrukturerade observationerna genomförs utan att observatören vet vad som kommer att hända eller vad som ska observeras. Det finns inga checklistor eller observationsscheman att arbeta efter. En svårighet med ostrukturerad observation är att observatören måste tolka det hon ser att kan därför tolka fel utifrån sina egna erfarenheter (Bell 2000). Jag genomförde fem observationer på tre olika fritidshem. Eftersom leken på fritidshemmet är frivilligt och jag inte kan styra över vilka barn som leker i dockvrån blev antalet observationer ojämnt.

2.5 Avgränsningar

I studien kommer jag att fokusera på pojkar och flickors lek i dockvrån. Detta för att dockvrån är ett slutet rum där det är lättare att få en överblick över leken. Dessutom är det inte så många barn inne samtidigt i en dockvrån som i ett lekrum. Detta gör det lättare för mig att observera när det inte är så många barn att observera. De skolor jag skickade ut förfrågningar till visste jag vilka det var, vissa av dem har jag en koppling till sen innan. De två städer som skolorna ligger i har jag bott eller bor i och därför känner jag mig trygg att genomföra studien där. De delar i som finns i den teoretiska genomgången anser jag ge svar på mitt syfte och mina frågeställningar och därför finns just dessa med.

2.6 Källkritik

Under mitt arbete har jag använt mig av Wikipedia som källa och jag vet att denna källa inte är tillförlitlig eftersom Wikipedia använder sig av sina egna användare att ändra i texter och skriva utan andra källor. Innan jag använde mig av Wikipedia utslöt jag alla andra alternativ eftersom jag inte hittade en definition av dockvrån någon annanstans. Jag anser dock att denna definition stämmer överens med min egen definition.

De böcker som finns i arbetet ville jag att de skulle vara skrivna relativt nära i tiden så när jag sökte litteratur valde jag bort alla böcker som var skrivna innan år 2000. Detta för att jag ville

ha forskning som var uppdaterad med verkligheten på 2000-talet. Även den forskning som jag använt mig av skulle vara publicerad tidigast år 2000.

2.7 Anonymitet

I studien förkommer det namn på barn som lekte i dockvrån. Dessa namn är fiktiva och kan inte ledas till vilka barn det som har sagt vad och vem som gjort vad. Även pedagogerna är anonyma och detta blev de informerade om vid intervjutillfället. Det är viktigt att säga vid intervjuerna att intervjun är konfidentiell. Detta för att respondenten ska våga prata öppet och fritt om ämnet skriver Ejvegård (2009).

2.8 Studiens tillförlitlighet

Observationerna har genomförts genom att jag suttit med i dockvrån när eleverna har lekt, så jag kan inte veta säkert att eleverna leker så när inte jag sitter med. Detta är något som jag inte kan ändra då studien är att undersöka hur flickor och pojkar leker i dockvrån. Eftersom jag genomförde fem observationer anser jag att det är en hög reliabilitet. Thurén (2007) skriver om man utesluter slumpfaktorn och undersöker ett större antal personer får undersökningen en större reliabilitet. Genom att använda mig av observationer i dockvrån och intervjuer om vad pedagoger anser om leken i dockvrån anser jag att studien har hög validitet. Thurén (2007) säger att validitet är att man undersökt det man verkligen ville undersöka.

2.9 Sammanställning av insamlad data

Efter varje observation och intervju sammanställde jag mina anteckningar medan jag hade alla intryck kvar. När det var tre grupper som lekte i dockvrån under en kort tid skrev jag en kort anteckning om hur jag upplevde leken i dockvrån för just den gruppen. Anteckningarna skrev jag rent på datorn för att sedan kunna använda dem i resultatdelen av studien. I studiens resultatdel redovisar jag ett urval av intervjuerna och observationerna. De delar som redovisas belyser mitt syfte och mina frågeställningar.

3. Teoretiska utgångspunkter

Nedan kommer jag att redovisa den litteratur jag använt mig av i studien. De avsnitt som finns i studien är: Genus och kön, leken och skillnaden i flickor och pojkars lek.

3.1 Genus och kön

Elvin-Nowak, Thomsson (2003) skriver om att kön handlar om kvinnligt och manligt. Ens kön är inte något som man kan välja bort man är man eller kvinna. Att detta är en syn som många har att vi inte kan leva utan vår könsidentitet och att vi föds med ett kön som vi sedan utvecklar i vår personlighet. Elvin-Nowak, Thomsson (2003) menar att många könsteoretiker säger att vi föds som människa och får visa attribut som omgivningen sedan tolkar om vi är flicka eller pojke. Efter att vi tolkat vilket kön barnet är får barnet olika yttre attribut som passar en flicka eller pojke. Kläder, leksaker, hur barnet tilltalas och namn som passar just det könet får barnet redan från födseln. Den könsbild vi lever i speglar vilka som finns runt omkring oss. Hur gammal är jag, vad tänker ens släkt, vänner och bekanta om kön och vad som är manligt och kvinnligt. Både Elvin-Nowak, Thomsson (2003) och Frih, Söderberg (2010) skriver om att göra kön där det finns förväntningar på både flickor och pojkar och hur man är som flicka och pojke. Hur betar sig en pojke för att han ska bli accepterad av samhället? Det finns ett genusmönster som vi förväntas leva upp till skriver Frih, Söderberg (2010). De genusmönster skapas utifrån normer för hur en flicka eller pojke ska vara och vad de ska komma att bli när de blir vuxna.

Svaleryd (2003) skriver om människors vanföreställningar att flickor och pojkar ofta väljer olika lekar att leka och med olika leksaker och vi förskriver gärna olika egenskaper på dem. Flickor får också ofta rollen som den snälla och hjälpsamma i klassrummet, hjälpfröken. Det är inte ovanligt att pojkar ses som aktiva, dominerade och de ska även kräva uppmärksamhet. Det är stora förväntningar på både flickor och pojkar, de ska leva upp till de normer som finns i samhället om hur en flicka och en pojke ska vara. ”Barns val av lek och aktiviteter är i stort styrd av de sociala och kulturella förväntningar som är knutna till det egna och det motsatta könet.” (Svaleryd, K. 2003. s.15-16). Olofsson (2007) skriver om att på skolor och förskolor är det vanligt att lokalerna är uppdelade i olika rum och tidigt vet barnen vilka rum som är flickrum och pojkrum. De vanligaste rummen i en verksamhet är dockrum, byggrum, matrum och kuddrum. Dessa fyra olika rum har olika attribut. Dockrummet har spis, husgeråd, dockor och mjuka djur. Byggrummet har byggmaterial, actiongubbar och bilar. I matrummet finns det spel, pyssel och ritsaker och i kuddrummet finns det lekkuddar, hoppdyna och filter (Olofsson 2007). Dessa rum tilltalar de olika könen och barnen förstår snabbt vad som förväntas av dem

och vilket rum som tillhör vilket kön. Det händer ibland att flickor är i byggrummet men väldigt sällan att pojkar är i dockrummet (Olofsson 2007).

3.2 Leken

Kane (2011) skriver om att den största delen av en fritidspedagogs arbete går ut på att hjälpa eleverna med deras lek eller finnas tillhands när eleverna behöver hjälp vid leken. En fritidspedagog ska stödja elevernas lekutveckling och stödja eleverna så att de får leka med andra barn. Fritidspedagogen ska utveckla elevers lekskicklighet och Kane (2011) skriver att lekskicklighet är turtagning, ömsesidighet, samförstånd, social förmåga, kunna läsa av varandra och att lyssna. Barnen själva anser att leken är som bäst när det själva får styra över innehållet och utan att vuxna är delaktiga. Johansson (2011) säger att genom lek och skapande är eleverna aktiva skapare av sin egen utveckling och lärande. Detta sker genom den skapande verksamheten och utforskande av omvärlden. Genom leken kan elever ändra sina mönster och sitt sätt att tänka, lösa problem som kan uppstå och hantera information som de kommer i kontakt med och genom detta utvecklas och förändras. Johansson (2011) skriver vidare att genom leken kan de också lära sig att förstå sin omgivning och sina kamrater, både avsikter i deras handlande och hur de tänker i vissa situationer. ”Ofta krävs regler för att lek ska fungera. Att gemensamt skapa regler som kan följas och brytas är en form av träning i demokratiskt tänkande och handlande” (Johansson, I. 2011 s. 17). Knutsdotter Olofsson (2009) skriver om barnens lek och dess olika regler och normer som finns och som barnen måste lära sig genom att öva på att leka. En lek har en tydlig början och ett tydligt slut, barnet kan inte kliva ur båten mitt på öppet hav om de leker båt. Knutsdotter Olofsson (2009) skriver vidare om samförstånd, ömsesidighet och turtagande som måste finnas i leken för att leken ska fungera för barnen. Samförstånd betyder att barnen vet vad som händer och sker i leken, ömsesidighet betyder att barnen leker tillsammans under samma förutsättningar och turtagande är att alla får vara med och bestämma i leken och att barnen turas om att leka med vissa leksaker.

Vid lek finns det tydliga leksignaler som barnen visar, nu är det inte på riktigt utan vi leker bara. Dessa signaler visar för de andra som är runt barnet att det som händer just nu är inte på riktigt och alla som vill vara med får det. Även fast den som leker låter hotfull eller elak vet de som tolkar signalen att personen inte är hotfull kanske genom ansiktsuttrycket eller rösläget som blir ett annat vid lek. Vid lek får barnen en annan ton i sin röst som är en tydlig

signal på att det är lek. Vid rollekar är ofta rösten klarare och ljuden överdrivna så att signalerna blir tydliga (Knuttdotter Olofsson 2003).

När barn leker olika rollekar testar de sin identitet och vet att det bara är på låtsas och de vet även att i nästa lek kan deras roll vara en annan. Berg (2009) skriver att eleverna utvecklar både fysiska och psykiska förmågor i leken. Även Knuttdotter Olofsson (2009) skriver om rolleken, när barnen leker rollekar använder de sig av tidigare erfarenheter och minne. Allt går att förvandla, du är inte du och jag är inte jag. ”Denna förmåga att i tanken kunna förvandla världen till något annat är grunden i mänsklig intellektuell aktivitet” (Knuttdotter Olofsson, B. 2009. s.77). Vid fri lek i skolan betyder det inte att inga vuxna är delaktiga utan det är eleverna som själva som ska komma på vad de vill leka. Ofta behöver eleverna stöttning av vuxna för att utveckla sin lek, detta är något som eleverna utvecklar ju äldre de blir och behöver mindre och mindre stöttning av vuxna. Det finns olika teorier om lek och några som studerat detta är Vygotskij och Piaget. Dessa teorier har Kane (2011) tagit upp i sitt kapitel i boken *Fritidshemmet*. Piaget har två olika lekteorier, den första teorin handlar om barns sociala lekar, hur regler och moral utvecklas i relationerna mellan barnen. Den andra teorin handlar om tankestukturer och kognitiv utveckling och där spelar inte barnets bakgrund någon roll. Barnet använder sig av det som hon/han redan kan men utan att ändra sitt sätt att se på världen. Vygotskijs teorier påminner mest om Piagets första lek teori där de har studerat vad som händer mellan barnen i deras relationer. Vygotskij har studerat leken för att kunna förstå förhållandet mellan de olika aktiviteterna, medvetenhet och kultur. I hans teorier säger han att leken handlar om impuls och passion och att dialogen mellan barnen är det grundläggande. I Vygotskijs teorier menar han att i leken kan olika föremål, platser och människor bli vad som helst, för barn finns det inga förutbestämda regler av vad som kan hända. När barnen är inne i en lek är de i ett annat medvetandetilstånd det är deras minnen och föreställningar om världen som styr handlingen i leken. Knuttdotter Olofsson (2009). När barnen leker så leker de efter utsagda regler och när någon bryter dessa bryts leken för förhandlingar utanför leken.

Barn lär sig mycket genom leken och att bearbeta sina intryck från omvärlden. Genom låtsatslek får barnen öva på sin föreställningsförmåga och att se inre bilder. Detta behöver barnen för att orka lyssna och kunna förstå vad läraren säger i klassrummet. Även genom klara inre bilder får orden som barnet läser en mening och betydelse (Knuttdotter Olofsson 2003). Genom leken får barnen lära känna sina egna känslor, de lär sig att öva, uttrycka, pröva och lära sig att hantera sina känslor. I leken kan barnet pröva olika känslor speciellt de starka känslorna som: rädsla, skräck, hot, och aggression. De får öva på att leva sig in i andras värld

med olika känslor (Knutsdotter Olofsson 2003). Även barnens språkutveckling gynnas av leken, för att kompis ska förstå vad man menar måste barnet kunna förklara sig och uttrycka sig i ord. I leken kan ett barn prata med tydligt och förklarande än vid andra situationer. För om barnet inte är tydligt förstår inte de andra vad som menas och leken kan då brytas och den som handlande fel blir tillrätavisad. Knutsdotter Olofsson menar att barn pratar på olika sätt, de pratar i leken, de pratar utanför leken och de pratar om leken.

3.3 Skillnader i flickor och pojkars lek

Svaleryd (2003) skriver om att vid den fria leken väljer oftast flickor och pojkar olika lekar som är kopplade till sin könstyp. Pojkarna väljer ofta att leka med varandra i ett speciellt rum med speciella leksaker och flickor väljer ofta att vara nära de vuxna vid sin lek. Pojkarna genom att skilja sig från de kvinnliga pedagogerna vill stärka sin könsidentitet och detta gör de genom avskildhet/olikhet. Pojkarna ska inte bli kvinnor de ska bli män. Pojkar leker ofta i stora grupper där de kan träna sig in i den hierarki som oftast finns inom manliga grupper. I sina lekar övar de på ledarskap, kroppsuppfattning, jagkänsla, initiativförmåga, självständighet, mod och styrka. Deras språk är för det mesta bara verb och kommandon som Spring! eller Kom igen! Det är sällan som de beskriver sina känslor med adjektiv. När flickor leker är det ofta med sina nära vänner, deras identitet bygger på likhet med sina vänner. I en relation mellan två flickor tränas lyhördhet, anpassning, samspel, hänsyn, medkänsla, inlevelse- och anpassningsförmåga. När pojkar och flickor leker ser pojkarna sig själva som ett jag medan flickor ser sig som ett vi (Svaleryd 2003).

I rapporten *Barn i fritidshem* skriver de om flickor och pojkars lek på fritidshemmet och flickorna väljer oftast att leka med flickor. När de är inne på fritidshemmet är de vanligaste lekarna rollekar i dockvrån, grovmotoriska lekar med kuddar, spela spel, rita eller sitta vid datorn. Johansson, Ljusberg (2004) skriver om att vid rollekarna finns det en tydlighet om vilka roller som är populärast när de leker mamma, pappa, barn. Flickorna vill vara antingen mamma eller barnet. Den som är mamman styr över leken medan barnet kan busa med mamman. Om flera vill vara samma roll får flickorna ola (en räkneramsa som bestämmer vem som får "den") om vem som ska vara vem. Ofta löser flickorna rollfördelningen själva utan att blanda in några vuxna även om de säger att de tjufsar om vem som ska vem. Om några barn kommer in i efterhand till en lek har de som startade leken företräde på att bestämma hur leken ska utformas. Eleverna har dock stort utrymme att förhandla fram sina egna roller så att de passar dem bäst. I rapporten står det, att när flickor leker vill de helst leka med sin

favoritkompis även fast de kan leka med andra väljer de helst att leka med bästa kompisen. Flickorna leker helst inte med killar, flera av dem anser att de är dumma och bråkiga. Den största delen av tiden leker barnen könssegregerat.

På ett annat fritidshem som Johansson, Ljusberg (2004) studerat säger flickorna att deras favoritsysselsättning inne på fritidshemmet är att spela spel, rita, prata, måla och att pyssla. Även på detta fritidshem leker inte pojkar och flickor särskilt mycket, om det leker tillsammans är det jagalekar eller spela fotboll. Gruppen av flickor är indelade i olika grupper där de för det mesta leker med varandra. Den grupp med flickor som har lägst status beskrivs som barnsliga för att de lekte mest rollekar medan de andra lekte mer regellekar. Flickorna tycker att det är roligare att vara inne på fritids än ute mest för att det finns mer att göra inne än ute.

Johansson, Ljusberg (2004) skriver att pojkarna vill helst vara ute och leka där man kan spela olika sporter, leka inte nudda marken eller jagalekar men de väljer bort mamma, pappa, barn. När de leker inne väljer de helst traditionella pojk lekar som att bygga med kapplastavar eller lego, spela dator eller bygga kojor. Pojkarna leker mest självständigt utan vuxnas inblandning, de ville helst lösa sina konflikter själva. Bland pojkarna har barnen olika status beroende på hur starka och duktiga de är. Även pojkarna vill bestämma tillsammans hur leken ska utformas, fast ibland är det någon som bestämmer för mycket och då kan det bli bråk och tjafs. Det är vanligare att pojkar väljer leken först och de som också väljer samma lek blir dem man leker med just då. Även om pojkarna också har favoritkompisar som de leker med precis som flickorna. I rapporten står det att barnen bekräftar sin relation till varandra genom att berömma det de har skapat, de kan även sänka någons status genom att säga att något är fult. Det är även vanligt att pojkarna löser konflikter i leken genom att slåss med varandra.

Johansson, Ljusberg (2004) skriver om att i det andra fritidshemmet ville pojkarna vara ute för det mesta och spela fotboll eller andra regellekar. En av pojkarna säger att han absolut inte vill leka några rollekar utan mer tuffa lekar som fotboll eller bygga med lego. Medan en annan av pojkarna väljer att leka rollekar då helst som hund eller spela spel när han är inomhus. Helst leker pojkar med andra pojkar. Pojkarna uppger även att det leker med alla pojkar i sin åldersgrupp. Med flickorna vill de inte leka med för de retas och för att deras lekar är tråkiga.

4. Resultat

Nedan redovisar jag ett urval av observationerna och intervjuerna.

4.1 Observationerna

Observationerna genomfördes i tre olika dockvrår med fem olika barngrupper.

Under observationerna lekte eleverna lite olika lekar beroende på vad det fanns för material i dockvrån den vanligaste leken var olika rollekar och med affären. De flesta lekte med köken som fanns i rummet och det var vanligt att de lagade mat och sedan åt den. Något som alla grupper gjorde var att de förklarade leken för varandra vad som hände och vad det andra barnet skulle svara och göra på denna händelse. Detta hände oavsett om det var flickor eller pojkar som lekte i dockvrån i exemplet under lekte tre flickor i första klass i dockvrån och detta var en rollek med mamma, bebis och storasyster. Linn är mamma, Linnea är bebis och Emma är storasyster.

Emma förklarar vad Linnea ska göra vid matbordet. –”Du kan inte äta själv”

Linnea förklarar vad hon ska säga och sen är hon bebis och säger –”Törstig” med bebisröst.

Linn -”Så då kan ni sätta er”

Linnea -”Då såg du att jag inte kom upp”

Linnea förklarar leken igen och säger att hon inte kommer upp på stolen och ställer sig på knä vid stolen och kan inte komma upp.

Emma -”Då lyfte jag upp dig”

Emma förklarar att hon då kommer hjälpa Linnea upp. Sen lyfter hon upp henne på stolen.

Linnea förklarar leken och säger att hon inte kunde själv. Hon petar på tallriken så att den välter. Linnea förklarar att nu kan hon inte vända på tallriken själv och hon vill ha hjälp med den.

Detta fortsatte vid flera observationer. Vid detta exempel leker Hugo och Fredrik med klossar och bygger hus. De leker även med bilar som de kör med mellan sina hus.

Hugo –”Jag kommer flygande här”

Fredrik –”Vi skulle till mitt hus”

De fortsatte och berättade om sin lek.

Hugo –”Du följer efter mig för vi leker följa John” (Med sina bilar)

Även vid en annan observation skedde detta och vid detta tillfälle lekte Linda, Kalid, Sheri och Hadba i dockvrån. Kalid är mamma och de andra är barn.

Kalid säger åt de andra att de ska sova. Kalid berättar vad hon ska göra-”Nu ska jag väcka er men först ska jag bädda sängen”

Det var vanligt att det var en elev som styrde leken detta skedde vid alla observationerna. Det var även vanligt att en elev var lite utanför och inte fick bestämma så mycket i leken.

Vid detta exempel leker Hadba, Linda, Sheri och Kalid i dockvrån och hoppar hopplekar med ett gosedjur som rep. Sheri har vid flera tillfällen blivit nekad att hoppa för Linda har hittat ormen som de hoppar med, Linda som hittade ormen har förtur och hon har även rätten att bestämma vem som mer får hoppa. De hoppar en alfabetslek som går ut på att de säger alfabetet samtidigt som de hoppar och den bokstav de hamnar på ska de sedan hoppa en ramsa på. Om de kommer på bokstaven E kan de säga ”elefant, elefant är du stor svara ärligt ja eller nej”. Sheri kan inte alfabetet än och vill ha hjälp med att säga det.

Sheri -”Jag ska hoppa”

Linda -”Nej jag ska hoppa först, eller hur mamma?”

Linda hoppar och sen får Sheri hoppa. När Sheri hoppar säger Linda -”Nu är det natt”

Sheri -”Men jag har ju inte hoppat än, kan någon säga alfabetet till mig?”

Linda, Hadba och Kalid -”Jag vill inte, inte jag heller” Sheri -”Lisa kan du räkna”

Detta var förkommande även i pojkarnas lek. Pelle och Kalle leker och Nils och Erik leker, Kalle leker just vid detta tillfälle med Nils och Erik och Pelle leker själv vid affären och vill att Kalle ska vara med och leka med honom. Pelle har vid flera tillfällen blivit ignorerad i leken av de andra pojkarna.

Pelle frågar Kalle om han inte kan ringa till honom, det vill inte Kalle.

Pelle -”Ring ring” Kalle -”Inte just nu” och lägger på.

Pelle -”Ring ring” Kalle lyfter luren och säger -”Jag har ett annat samtal” och lägger på.

Vid observationerna visade det sig några skillnader i leken mellan pojkar och flickor. Vid flickornas lek var det tydligare roller alla grupper med flickorna lekte familj med mamma och barn. Det var rollen som mamma som var den som oftast bestämde vad som skulle hända när de skulle äta och när de skulle gå och sova. Grupperna med flickor lekte i större utsträckning samma lek i hela gruppen medan pojkarnas lek ofta var flera olika lekar i gruppen. I de två grupper där det bara var pojkar som lekte i dockvrån/lekrummet, var det

alltid två eller fler lekar som lektes i rummet. I en grupp var det upp till fyra olika lekar i en grupp på sex pojkar. Johan och Lasse leker med en bondgård, Hugo och Fredrik leker med bilar och bygger hus, Viktor bygger med klossar och Gustav bygger en raket och leker med plusplus (ett byggmaterial där bitarna ser ut som pusselbitar). Men pojkarna integrerade mellan grupperna och de kunde gå in i varandras lekar och byta lek mitt i leken. Något annat som var skillnad i leken var att flickorna oftast hade en karaktär medan killarna sällan var någon annan än sig själva. Det var även skillnad i leken flickorna lekte mer och pratade mer om sin lek medan de lekte och de gick sällan ur sin karaktär utan den karaktären de tog i början på leken fortsatte de att vara medan pojkarna oftare förberedde leken. De byggde, valde bilar och plockade fram mat och dukade istället för att leka själva leken. Det var förberedelsen som var leken istället för rolleken.

Vid pojkarnas lek var det viktigt att visa upp vad de gjort för varandra och det var även viktigt att ge feedback på det som visades. Detta skede flera gånger mellan Johan och Lasse.

Johan till alla –”Titta hur jag byggt”

Lasse –”Ooh vad snyggt, titta på mina stängsel jag har runt hela”

Lasse till Johan –”Vet du vad jag har hemma Johan?” ”En bil (vet inte vilken)” Lasse berättar hur den fungerar och Johan blir imponerad över bilen.

Här var det viktigt för dem att visa vad de byggt men även få det bekräftat av den andra pojken. De berättar även om vad de har hemma och det är en speciell bil som de pratar om och fördelarna med just denna bil. Johan och Lasse upprepar detta under hela observationen. Under observationen hämtar Johan en skiva som de ska åka med bilarna på, han vill använda den som bilbana. Detta blir ett tillfälle som fyra av pojkarna leker samma lek under en stund, de diskuterar hur de ska göra med skivan för att det ska bli bästa backen för bilarna att åka ner för. De testar olika sätt att sätta skivan på då säger Lasse till Johan –”Wow super smart” vilket bekräftar på Johan att hans idé var bra och att de ska låta skivan ligga så en stund.

Vid flickornas lek verkade det som att rollerna var fördelade innan leken började och som att de lekt samma lek innan och att det var en fortsättning på tidigare lek. Vid deras lek var det tydligt vilka relationerna var utanför leken i dockvrån. De som hade en stark relation som kompisar valde ofta roller som betydde att de kunde leka nära varandra eller namn som var lika varandra. Vid en av grupperna där det var både flickor och pojkar var det två flickor som båda valde att vara storsyster och dessa två delade sovrum. Dessa två gjorde nästan hela tiden samma saker de städade i köket och i skåpen, de möblerade sitt rum tillsammans. En

annan grupp med flickor valde under lekens gång namn som de skulle ha under leken och dessa var Linn, Linnea och Emma. Under leken var det tydligt att Linn och Linnea var närmare vänner. Vid flickornas lek var det mer förhandling om vilka roller de skulle vara, vem som skulle vara vem och hur de skulle uppföra sig. Det hände vid två tillfällen. Vid det första tillfället var det fem barn i tredje klass som lekte fyra flickor och en pojke.

Olle till Kajsa -"Skulle inte du vara busig?"

Kajsa -"Jo"

Olle -"Men det är du ju inte"

Sara -"Det var bara Kajsa som skulle vara busig ingen annan"

Anna -"Men hon är ju inte det så någon annan kan ju vara det"

I denna lek var det flickorna som styrde, det gjorde inte pojken så mycket. Vid en annan observation utspelades detta när Linn, Linnea och Emma precis började leken.

Linnea -"Jag vill vara bebis"

Emma -"Men då får du också vara bebis Linn"

Linn -"Nej jag är mamma"

Linn och Linnea -"Man får faktiskt ångra sig"

Vid alla fem observationerna var det en tydlig ledare som bestämde vad som skulle ske i leken och vem som skulle vara vem. Det varierade lite i leken vem det var som bestämde ibland var det mamman i leken och ibland var det den som hade startat leken. När en grupp med tredje klassare lekte var det mamman som styrde i leken. Vid detta exempel ska mamman dela ut veckopeng till storasystrarna i leken. Sara är mamman i leken.

Kajsa-"Kan inte vi få veckopeng nu"

Sara-"I morgon får ni"

Detta fortsatte i denna lek under tiden som leken pågick.

Sara vänder sig mot Stina-"Du skulle ju sova middag"

Stina-"Sa du ju aldrig"

Sara-"Olle och Stina ska sova"

Vid en annan observation är det inte mamman som bestämmer utan den flickan som kom in i dockvrån först som styr leken om vem som ska göra vad och vem som inte får göra vissa saker.

Sheri-”Nu är det min tur att sova i mitten”

Linda-”Nej det är jag” och Linda lägger sig i mitten.

Vid observationerna uppfattade jag det som att flickorna valde kompisar först och sedan aktivitet, flickorna brukade leka med varandra utanför dockvrån också. Pojkarna uppfattade jag det som att de valde den aktivitet som de vill göra och de som var där just då lekte de med.

4.2 Intervjuerna

Intervjuer av tre olika pedagoger på tre olika fritidshem.

Hur används er dockvrå?

De som har intervjuats säger att dockvrån används till traditionell docklek med dockorna och olika rollekar som mamma, pappa, barn. Barnen lagar mat, dukar och leker de sysslor som de ser i hemmet. De säger även alla att barnen leker mycket affär och handlar med olika varor.

Vissa ställen har utklädningskläder för barnen. Fritidspedagog V säger att deras lekrum används till att bygga, leka med bilar och barnen möblerar om mycket med möblerna i leken. Allt material som finns i lekrummet används i dockvrån och materialet i dockvrån används på hela avdelningen. Hon berättar om förra veckan där några pojkar tog med sig dockorna och mat till soffrummet där de lekte med dockorna och maten. Lärare M säger att barnen leker mycket hushållslekar eftersom materialet bjuder in till den leken.

Leker både pojkar och flickor i dockvrån?

De som intervjuats säger att både pojkar och flickor leker i dockvrån främst om det finns affärssaker i dockvrån. Lärare M uppger att dockvrån är ganska populär på fritidshemmet och att både pojkar och flickor leker i dockvrån. De får sätta upp ett schema på vilka barn som ska leka i dockvrån och ha en begränsad tid för grupperna. Förskollärare H säger ”Det gör de faktiskt. När det finns affärssaker då handlar och handlar de och när riddarborgen är uppsatt är pojkarna mycket i dockvrån.” Fritidspedagog V säger att eftersom dockvrån är integrerad i lekrummet är både flickor och pojkar där inne.

Har ni haft någon pedagogisk tanke bakom inredningen i dockvrån?

De säger att de haft det de vill att rummet ska bjuda in båda könen till dockvrån, rummet ska vara för alla. Fritidspedagog V säger att hon tänkte på det när hon inredde rummet framför allt eftersom det inte finns ett rum som heter dockvrå utan dockrummet finns i lekrummet. De material som finns i rummet ska kunna användas i all lek oavsett om barnen är i dockvrån

eller lekhörnan. Förskollärare H säger att de köpte in nytt material och målade om i dockvrån för att det ska passa alla och för att rummet ska bjuda in till lek. Hon fortsätter och säger att tidigare var dockvrån inte så fin och barnen lekte inte så mycket där inne utan bråkade mest.

Har du upplevt någon skillnad i pojkar och flickors lek i dockvrån?

Alla säger att de upplever skillnad i pojkar och flickors lek. Lärare M säger att hon tror att pojkarna förbereder leken mer än att leka själva leken och att de leker mer affär än vad flickorna gör. Förskolläraren H säger att ”Ja inte sitter pojkarna och leker med dockor, om de gör det är det för att bolla med dem”. I dockvrån leker flickorna mycket rollekar och pojkarna leker med riddarborgen. Hon berättar vidare just i det här området syns det tydligt att mammorna är hemma och tar hand om hemmet medan papporna arbetar och detta reflekteras på barnens lek. Fritidspedagog V säger att på avdelningen är det ganska tydligt mellan flickor och pojkar för pojkarna tränar mycket hockey och därför blir de ganska fysiska i sin lek. De vill helst vara ute och leka och helst inte vara inne alls. När de är inne ligger de ofta i en hög och brottas.

Skillnaden mellan förskollärare H och fritidspedagog V är att H säger att på fritidshemmet leker alla barnen tillsammans mycket och säger att när barnen spelar fotboll är alla med och flickorna kavlar upp klänningen och är med och spelar. Medan V säger att det är väldigt sällan som några flickor är med och spelar fotboll kanske är det en flicka som är med och spelar ibland. V säger dock att när de är i idrottshallen tycker hon inte att det syns så stor skillnad i pojkar och flickors lek, det finns några starka och duktiga flickor som är bra i idrott och andra fysiska lekar. Det finns även pojkar som inte hävdar sig lika starkt i just fysiska aktiviteter.

4.3 Sammanfattning av resultat

Flickor och pojkar leker inte tillsammans utom vid få enstaka undantag. Flickorna leker rollekar i dockvrån med tydlig fördelning av rollerna, det är viktigt med rollerna och vem som är vem utifrån en tydlig maktstruktur. Pojkarna leker konstruktionslekar i grupper men har delat in sig i mindre grupper men kan sammarbeta över gränserna. Även pojkarna har en tydlig struktur om vem som är vem, med en tydlig ledare. De som intervjuades säger att alla leker i dockvrån oavsett om man är flicka eller pojke. De uppger även att de upplever en skillnad i flickor och pojkars lek i dockvrån. Skillnaden är att flickorna leker rollekar och pojkarna leker med affären. Pojkarna är även mer fysiska i sin lek jämfört med flickorna.

5. Analys och slutsats

Tvärtemot vad Olofsson (2007) anser, att flickor kan vara i byggrummet och att pojkar sällan är i dockvrån har i studien både vid observationerna och vid intervjuerna visat sig att både flickor och pojkar är i dockvrån. Dock att pojkarnas lek har skiljt sig från flickornas lek men båda könen har lekt i dockvrån och med de material som finns där. Vid de fem olika observationerna var det två grupper med flickor, två grupper med pojkar och en grupp med fyra flickor och en pojke. Litteraturen visar att detta är ovanligt att flickor och pojkar leker ihop. Johansson, Ljusberg (2004), Svaleryd (2003), Olofsson (2007) menar att det är vanligt att flickor leker med flickor och pojkar leker med pojkar. Johansson, Ljusberg (2004) skriver i sin rapport att flickor tycker att pojkar är bråkiga och dumma, pojkarna tycker att flickorna retas och att deras lekar är tråkiga och därför leker de inte med varandra. Förskolelärare H uppger att alla leker med varandra på deras avdelning det spelar ingen roll om man är flicka eller pojke alla leker med varandra. Hon säger att flickorna rullar upp klänningarna och är med och spelar fotboll med pojkarna. Däremot säger fritidspedagog V att det är sällan som flickor och pojkar leker med varandra det kanske är en flicka som är med och spelar fotboll med pojkarna ibland. Detta är som Johansson, Ljusberg (2004) skriver, att om flickor och pojkar leker tillsammans är det jagalekar eller att spela fotboll. Observationerna visar det att det är ovanligt att flickor och pojkar leker tillsammans.

Både Kane (2011) och Olofsson (2007) skriver om lekens grunder turtagning, samförstånd och ömsesidighet. Detta framkom under observationerna både i positiv och i negativ bemärkelse. När Linda nekar Sheri leken att hoppa med gosedjuret är det ett exempel på att turtagningen inte fungerar just i denna lek men detta kan även vara det att det var Linda som kom på leken och därför har förtur med gosedjuret. När Johan har hämtat en skiva som de kan åka med bilar nerför turas de om att åka ner och de samarbetar för att få den bästa backen. Detta är något som är en likhet i leken i dockvrån och det pågår turtagning hela tiden i leken både för flickor och för pojkar.

Gemensamt för intervjuerna är att alla säger att barnen leker affär i dockvrån och detta är något som gör att pojkarna väljer att vara i dockvrån. Förskollärare H säger att när pojkarna leker i dockvrån leker de med affären eller med riddarborgen. Vid tre av observationerna var detta ett centralt moment i leken både för flickor och för pojkar. De var även överens om att de hade sett skillnad mellan flickor och pojkars lek i dockvrån. Förskollärare H sa att pojkarna inte leker med dockor om de gjorde de så var det för att bolla med dem. Vilket även Svaleryd (2003) menar att flickor och pojkar väljer lekar utifrån deras könstyp och där passar inte

dockor till pojkar. Alla som blev intervjuade uppgav att flickorna lekte olika rollerkar, som mamma, pappa, barn.

De likheter som framkommit i studien är att både flickor och pojkar diskuterar leken, som sig själva, och sedan genomför detta i leken. Om detta skriver Knutsdotter Olofsson (2009) att barnen leker efter utsagda regler och om någon bryter dessa förhandlar de utanför sina roller och utanför leken. I fyra observationer skedde detta att de förhandlade om leken. Tydligt var det vid observationen av Sara, Kajsa, Stina, Anna och Olle där de diskuterar hur Kajsa skulle vara busig men de andra tyckte inte att hon var busig nog och därför kunde någon annan vara det i leken. Sara som var mamman ville inte att det skulle vara mer än en som var busig. Även pojkarna pratade om sin lek utanför leken när Hugo och Fredrik lekte berättade de vad de skulle göra, leka följa John med bilarna, för att sedan genomföra det. Likheter i observationerna var att det fanns en tydlig ledare och en som var lite utanför leken. Detta skedde både vid flickornas och vid pojkarnas lek. Oftast var det mamman eller det barnet som kom på leken som var ledaren. Vid två observationer var det tydligt vilka barn som var lite utanför det var Sheri och Pelle, dessa fick kämpa för att vara med i leken på samma villkor som de andra barnen.

De skillnader som finns i studien är att pojkarna ofta lekte konstruktionslekar där själva byggandet och sorterandet av materialet var leken. Detta säger även Lärare M vid intervjun att hon tror att pojkarna förberedde leken mer än att leka själva leken. Flickornas lek var tydliga rollerkar där de gick in i en roll som de stannade i hela leken. Flickorna kunde dock förhandla om sin roll om de var missnöjda med den rollen. Vid flera tillfällen när pojkarna byggde berömde de varandra för deras bygge och ville gärna visa för alla hur de byggt. De vill även ge råd och tips hur de andra kunde göra för att de skulle bli bättre i deras lek. Detta har Johansson, Ljusberg (2004) också skrivit om att när pojkar leker kan de bekräfta relationen mellan varandra genom att berömma någons bygge. De kan även sänka någons status genom att säga att något är fult. Vid observationerna verkade det som att de flickor som lekte tillsammans hade valt att leka med varandra och sedan valde de aktivitet medan pojkarna valde aktivitet och de som var i rummet lekte de med. Detta skriver även Johansson, Ljusberg (2004) om där pojkarna på ett fritidshem gärna lekte med sina kompisar men oftast valde de att aktivitet och sedan de som de lekte med och att flickorna valde kompisar och sedan aktivitet.

En annan skillnad som visade sig tydligt vid observationerna var att när flickorna lekte var de en grupp som lekte tillsammans medan pojkarna lekte i stora grupper men de delade upp sig i mindre grupper men kunde leka över gränserna. Om detta skriver Svaleryd (2003) att när flickorna leker ser de sig som ett vi medan pojkarna leker ser de sig som ett jag. Tvärtemot vad Svaleryd (2003) skrev lekte inte de pojkgrupper som observerades i stora grupper dock var det flest barn inne i dockvrån när det var pojkar som lekte. Hon menar även att när flickorna leker vill de visa en samhörighet med sina vänner. Vid flickornas lek var det tydligt att samhörigheten var viktig antingen valde de namn som påminde om varandra eller så valde de roller som betydde att de fick vara nära varandra i leken. Linn och Linnea visade de genom namnen och Anna och Kajsa genom att båda är storasystrar och delar rum.

För att besvara studiens frågeställningar och syfte, flickor leker mest rollekar som mamma, storasystrar och barn. Flickorna har ofta en tydlig ledare som bestämmer leken antingen är det mamman i leken eller barnet som kom in i dockvrån först. Pojkarna leker konstruktionslekar i dockvrån och är det en större grupp delar de upp sig i mindre grupper i rummet. Både flickor och pojkar leker i dockvrån. Det finns både skillnader och likheter i leken i dockvrån mellan flickor och pojkar. De skillnader som var tydligast var att flickorna lekte rollekar och pojkarna lekte konstruktionslekar. I pojkarnas lek var det även vanligt att de berömde varandras bygge för att stärka relationerna mellan varandra. Medan flickorna stärkte relationerna genom att vara nära varandra och visa för de andra att de var kompisar. Skillnader var också att pojkarna lekte mer affär än flickorna. Detta uppger pedagogerna som intervjuades att det var en anledning till att pojkarna valde att vara i dockvrån. Likheterna var att barnen diskuterade i leken vad som skulle ske och hur de som var med i leken skulle agera med den information de fick. Det fanns ofta en ledare i leken som styrde både när flickor och pojkar lekte. Även ett barn som var utanför förekom vid både flickor och pojkars lek. När flickor leker i dockvrån leker de i gruppen som är i dockvrån och pojkarna delar upp sig i mindre grupper men kan samarbeta mellan grupperna.

5.1 Förslag på fortsatt forskning och egna reflektioner

Innan studien hade jag en bild över hur jag trodde att flickor och pojkar lekte i dockvrån eller jag hade en bild över vad flickorna gjorde eftersom att jag själv är tjej. Pojkarna visste jag inte vad de gjorde i dockvrån men jag antog att deras lek skulle vara ungefär samma som flickornas lek. Det intressanta vid observationerna var att eleverna diskuterade sina roller utanför leken och sedan applicerade detta i leken. Även fast eleverna visste att jag satt med i dockvrån var det tydligt att en elev var lite utanför och jag undrar hur detta ter sig i leken när en vuxen inte är med? Jag blev förvånad över att pojkarnas lek var med förberedande och inte så mycket lek, utan deras lek var byggandet och stukturerande av omgivningen.

Under mina intervjuer uppfattade jag det som att pedagogerna valde att svara utifrån vad pojkarna lekte för lekar. Om detta var för att de trodde att det var det jag ville höra eller om mina frågor blev ställda så det vet jag inte. Men de svar jag fick var riktade mot pojkars lek till störst del inte till flickornas lek även fast pedagogerna sa att de tänkte på genus i sitt arbetssätt. Detta anser jag är en intressant utgångspunkt för fortsatt forskning.

Referenser

Böcker

Bell, Judith. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Berg, Lars-Erik. (Jensen, Mikael, Harvard, Åsa. red) (2009). *Lek för att lära: Utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.

Ejvegård, Rolf. (2009). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Elvin-Nowak, Ylva, Thomsson, Heléne. (2003). *Att göra kön. Om vårt våldsamma behov av att vara kvinnor och män*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag.

Frih, Anna-Karin, Söderberg, Eva. (red) (2010). *En bok om flickor och flickforskning*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, Inge (2011). *Fritidshemspedagogik- Idé-Ideal-Realitet*. Stockholm: Liber.

Kane, Eva. (Pihlgren, Ann S. red) (2011). *Fritidshemmet –fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. Lund: Studentlitteratur.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (2003). *I lekens värld*. Stockholm: Liber.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (Jensen, Mikael, Harvard, Åsa. red) (2009). *Lek för att lära: Utveckling, kognition och kultur*. Lund: Studentlitteratur.

Olofsson, Britta (2007). *Modiga prinsessor och ömsinta killar: genusmedveten pedagogik i praktiken*. Stockholm: Lärarförbundets förlag

Svaleryd, Kajsa. (2003). *Genuspedagogik: en tanke- och handlingsbok för arbete med barn och unga*. Stockholm: Liber

Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Patel, Runa. Davidsson, Bo. (2011). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Genus. (2012). <http://www.ne.se/lang/genus/181336>, Nationalencyklopedin, hämtad 2012-11-13.

Dockvrå. (2012). <http://sv.wikipedia.org/wiki/Dockvr%C3%A5>, Wikipedia, hämtad 2012-11-14.

Rollek. (2012). http://www.ne.se/lang/lek/239446?i_h_word=rollek, Nationalencyklopedin, hämtad 2012-11-14.

Övriga källor

Johansson, Inge & Ljusberg, Anna-Lena (Elektronisk resurs): (2004). *Barn i fritidshem*. Stockholm: Lärarhögskolan.

http://www.specped.su.se/polopoly_fs/1.46264.1320915528!/IOL_Forskning_21.pdf

Riksdagen. (2010). *Svensk författningssamling*. Stockholm: Edita.

Skolverket. (2007). *Allmänna råd och kommentarer Kvalitet i fritidshem*. Stockholm: Fryklunds.

Skolverket. (2011). *Läroplaner för grundskola, förskola och fritidshemmet 2011*. Stockholm.

Muntliga källor

Intervju lärare: 2012-11-21.

Intervju förskollärare: 2012-11-27.

Intervju fritidspedagog: 2012-11-28.